

Панченко Є. Вплив ціннісних орієнтацій на професійне становлення майбутніх фахівців дошкільної освіти. *Якість підготовки вихователів закладів дошкільної освіти: виклики сьогодення*: зб. наук. праць Міжнародної науково-практичної конференції / за ред. О. Карпенко, М. Чепіль, О. Гнізділової. Дрогобич: Посвіт, 2024. С. 188-191.

Єлизавета ПАНЧЕНКО

(Житомир, Україна)

Вплив ціннісних орієнтацій на професійне становлення майбутніх фахівців дошкільної освіти

Вплив ціннісних орієнтацій на професійне становлення студентів-вихователів є важливою темою, оскільки цінності відіграють фундаментальну роль у формуванні особистості вихователя, його професійної етики. Як відомо, педагоги мають володіти низкою життєвих цінностей, які вони формуватимуть у дітей дошкільного віку. Вихователь завжди був і залишається професіоналом, який спрямовує свої зусилля на соціалізацію дітей, створення середовища, в якому відбуватиметься розвиток підростаючого покоління. Ці процеси неможливі, якщо педагогічний працівник має недостатній рівень розвитку особистих та професійних якостей.

Майбутні фахівці дошкільної освіти мають стати прикладом для своїх вихованців. Але для цього вихователі мають набути високого рівня особистісного розвитку і самореалізації. Набуття професійних навичок студентами-вихователями неможливе без ціннісних орієнтацій, які є показником зрілості педагога, його готовності до професійної діяльності. Ціннісні орієнтації — це елементи внутрішньої структури особистості, які формуються й закріплюються життєвим досвідом індивіда в процесах соціальної адаптації та соціалізації [3, с. 47].

Вважається, що складником ціннісних орієнтацій є цінності. Цінність — це поняття, яке зводиться до позначення належного, бажаного, до ідеалу, коли бажане і ідеал в соціальній діяльності є основою особистої діяльності. Цінності

є найважливішим елементом культури особистості і фіксують те, що склалося в менталітеті народу або проголошено як норма [1, с. 131]. У кожному віковому періоді система цінностей може дещо відрізнятись залежно від об'єктивних та суб'єктивних умов. Після закінчення школи, потрапляючи в новий навчальний заклад, тобто нове середовище, ціннісні орієнтації студентів починають дещо змінюватися. Старі впливи стираються, натомість, з'являються нові. Цінності, які студент ставить на перше місце починають впливати на життєву позицію особистості, що позначатиметься на її професійній діяльності у майбутньому. Якщо порівняти студентів, які навчаються на першому та на четвертому курсах, то можемо спостерігати, що їхні ціннісні орієнтації змінюються протягом всього навчального шляху, випускники педагогічних вузів мають чіткі уявлення про особистість вихователя, вони усвідомлюють власну роль в освітньому процесі. Навчаючись в педагогічному вузі, студенти краще починають усвідомлювати, що для професійної підготовки необхідно мати певні цінності, без яких неможливо стати професіоналом у сфері дошкілля.

У процесі практичних занять студенти вчаться створювати професіограму вихователя, яка включає в себе не тільки професійні знання, уміння, основні функції та завдання вихователя, а також вимоги до його особистості. Під час навчання в університеті студенти-вихователі мають змогу отримувати теоретичні знання і застосовувати їх на практиці. Таким чином відбувається формування професійної спрямованості та з'являються уявлення про особливості професії педагога ЗДО. Сучасні педагоги під «професійним становленням фахівця» розуміють процес, що передбачає результативні особистісні зміни внаслідок дієвих соціальних впливів, спеціально-організованої професійної діяльності і власної активності, котрі спрямовані на самовдосконалення і самореалізування особи під час діяльності за фахом [2].

Без ціннісних орієнтацій неможливе формування особистості студента-вихователя та його професійне становлення. Цей процес відбувається безперервно, адже без постійного саморозвитку неможливе здобуття професійного досвіду та нових навичок, які необхідні під час освітньої

діяльності з дошкільниками. Якщо особистість не усвідомлює важливість певних цінностей і не сприймає їх як ціннісну орієнтацію, то професійна діяльність не може здійснюватися на високому рівні. Тому формування особистісних та морально-духовних рис, без яких неможливе здійснення педагогічної діяльності, є невід'ємним елементом навчального процесу.

Хоч під час практичних занять відбувається формування окремих компетентностей, але першокурсники ще не повністю ідентифікують себе у ролі вихователя.

Цінності формують етичні принципи, які стають основою професійної діяльності. Найбільший вплив на особистість майбутнього вихователя має любов до дітей, гуманність, доброзичливість, співчуття, вміння співпрацювати з колегами та батьками. Також вихователі повинні демонструвати чесність, повагу до всіх учасників освітнього процесу, індивідуальних потреб дошкільників. Перераховані ціннісні орієнтації студентів відіграють велику роль для професійного становлення педагога.

На сучасному етапі спостерігається тенденція до зниження престижності професії вихователя у закладі дошкільної освіти, що зумовлено низкою факторів: низькою заробітною платою, знеціненням праці педагога, великим обсягом роботи, стресовими ситуаціями. Тому майбутні фахівці дошкільної освіти потребують створення умов для посиленого інтересу до майбутньої професійної діяльності, розуміння її суспільної значущості. Обираючи педагогічну професію студенти керуються альтруїстичними цінностями, бажаючи допомогти іншим. Ціннісні орієнтації, які підкреслюють значущість виховання дітей, любові та турботи до них, мотивують педагогів цілеспрямовано працювати та розвиватися заради дітей. Вихователь — це та людина, яка, в першу чергу, свою роботу виконує не заради матеріального прибутку, а задля дітей, в яких хоче виховати впевнених, допитливих, самосвідомих особистостей.

Підсумовуючи вищезазначені думки, можна стверджувати, що ціннісні орієнтації студентів-вихователів мають вплив на формування професійних

компетентностей, які слугуватимуть під час здійснення освітньої діяльності у закладі дошкільної освіти.

ЛІТЕРАТУРА

1. Белан Т. Г., Носовець Н. М. (2019). Формування професійно-ціннісних орієнтацій майбутніх учителів технологій. *Вісник Національного університету «Чернігівський колегіум» імені Т. Г. Шевченка*. Вип. 4 (160) / Нац. ун-т «Черн. колегіум» ім. Т. Г. Шевченка ; голов. ред. М. О. Носко. Чернігів : НУЧК. С. 130–133.
2. Ребуха Л. (2019). Вплив ціннісних орієнтацій на формування професійної компетентності у майбутніх фахівців-психологів. *Вісник Національної академії Державної прикордонної служби України. Серія: педагогічні науки*. Вип. 5.
3. Савчук Н. (2015) Діагностика ціннісних орієнтацій у педагогічних

п
р
а
ц
і
в
н
и
к
і
в
.

П
е
д
а
г
о
г
і
ч
н
и
х